

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Warszawa, data: 14 maja 2025 r.

znak sprawy: DSR-Vab.054.5.2025.EB

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

**Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 9346 Pani Poseł Lidii Czechak w sprawie
dopuszczenia komunalnych osób prawnych do uczestnictwa w programach
finansowych przeznaczonych głównie dla gmin**

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację, przedstawiam następujące informacje na temat możliwości uczestniczenia komunalnych osób prawnych w programach unijnych pozostających w gestii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR).

1. Czy Ministerstwo planuje wprowadzenie zmian w zasadach naboru wniosków do programów krajowych lub unijnych, które umożliwiłyby bezpośrednie aplikowanie komunalnym osobom prawnym o środki finansowe?

W odniesieniu do funduszy europejskich katalog beneficjentów jest określony w dokumentach programowych, które na etapie programowania są szeroko konsultowane pod kątem istniejących potrzeb. Co do zasady nie ma przeszkód w rozszerzeniu katalogu beneficjentów na etapie wdrażania programów, jeśli zaistnieje taka potrzeba, niemniej jest to decyzja instytucji zarządzającej, która jest podejmowana w oparciu o wiele różnych czynników.

Analiza dokumentów programowych, tj. Szczegółowych Opisów Priorytetów (SZOP) poszczególnych programów krajowych i regionalnych wskazuje, że jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego (JST) lub stowarzyszenia JST (należące do kategorii komunalnej

osoby prawnej) są wymieniane w części uszczegóławiającej typ beneficjenta, mogącego ubiegać się o wsparcie.

W odniesieniu do środków krajowych, każdorazowo środki budżetu państwa w ramach programów wieloletnich lub też poza programami na pojedyncze zadania lub też środki państwowych funduszy celowych przekazywane są w oparciu o konkretne podstawy prawne. Podstawy prawne często określają zakres podmiotowy wsparcia, czyli określają kto może ubiegać się o dotację z budżetu państwa. Tym samym to podstawa prawna determinuje rodzaj podmiotu, który może otrzymać dotację.

Tak jest np. w przypadku przepisu art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2024 poz. 1572 z późn. zm.), który wyraźnie określa jakie podmioty – tu: jednostki samorządu terytorialnego – i na jakie cele mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa.

Wobec powyższego w większości przypadków nie ma możliwości rozszerzenia zakresu podmiotowego wielu instrumentów finansowanych ze środków budżetu państwa bez zmiany przepisów ustawowych. Taka możliwość istnieje tylko jeśli przepis regulujący wsparcie w danym zakresie nie ogranicza zakresu podmiotowego tego wsparcia.

2. Czy istnieją już przykłady programów, w których komunalne osoby prawne mogą być bezpośrednimi beneficjentami, a jeśli tak – które z nich?

W ramach 6 programów krajowych perspektywy 2021-2027, dla których Instytucja Zarządzająca ulokowana jest w MFiPR sytuacja dotycząca możliwości udziału w nich komunalnych osób prawnych przedstawia się następująco.

1. Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

W programie FERS spółki komunalne są stroną umowy o dofinansowanie projektu (beneficjentem) w naborach mających na celu wspieranie Społecznych Agencji Najmu, o których mowa w ustawie z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa.

Kolejnym przykładem bezpośredniego wspierania spółek komunalnych w FERS jest obszar poprawy dostępności prowadzonej działalności gospodarczej. W projekcie wdrażającym instrument finansowy zarządzany przez Bank Gospodarstwa Krajowego, spółki komunalne jako przedsiębiorcy mogą skorzystać z preferencyjnej pożyczki z możliwością umorzenia do 30% kapitału. Inwestycje finansowane z pożyczek mają na celu poprawę dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej, m.in. w zakresie sposobu lub formy prowadzenia działalności gospodarczej, produktów i usług będących przedmiotem działalności gospodarczej oraz siedziby lub miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Pożyczek udzielają pośrednicy finansowi wybrani w trybie zamówień publicznych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

2. Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG)

Spółka komunalna jako organizacja posiadająca status przedsiębiorstwa może ubiegać się o środki na zasadach ogólnych w programie FENG, który ma na celu:

- zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii;
- wzrost konkurencyjności MŚP;
- rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnych specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;
- transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii.

3. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

W ramach programu FEnIKS komunalne osoby prawne mogą aplikować o środki z szerokiego wachlarza następujących 9 działań :

- ✓ Działanie FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu;
- ✓ Działanie FENX.01.03 Gospodarka wodno-ściekowa;
- ✓ Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym;
- ✓ Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury;
- ✓ Działanie FENX.02.01 Infrastruktura ciepłownicza;
- ✓ Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom;
- ✓ Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia;
- ✓ Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia;
- ✓ Działanie FENX.07.01 Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej.

Przykładowe typy beneficjenta (zgodnie z SZOP FEnIKS), w ramach których uwzględniono komunalne osoby prawne to: podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna (POZ), samorządowe instytucje kultury.

4. Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC)

W przypadku programu FERC, co do zasady możliwy byłby udział komunalnych osób prawnych jako beneficjentów bezpośrednich w działaniu 2.4 *Współpraca międzysektorowa na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych*. W SZOP FERC wskazano jako uprawnionych beneficjentów w tym działaniu „administrację publiczną oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane”, co z kolei powinno obejmować również jednostki samorządu terytorialnego oraz ich podległe lub nadzorowane jednostki organizacyjne.

Natomiast należałoby każdorazowo badać w przypadku konkretnej komunalnej osoby prawnej kwestie nadzoru i podległości (warunek konieczny do bycia uznanym za potencjalnego beneficjenta tego działania).

Niemniej jednak – zgodnie z zapisami programu - w FERC wspierane są projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie. Instytucja Zarządzająca FERC nie przewiduje obecnie naboru w działaniu 2.4, w którym komunalne osoby prawne mogłyby być bezpośrednimi beneficjentami.

5. Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW)

W FEPW oraz pozostałych programach dla Polski Wschodniej (w perspektywach 2007-2013 i 2014-2020), komunalne osoby prawne, które realizują zadania własne gmin, są włączone w realizację projektów dotyczących zrównoważonej mobilności miejskiej, na zasadzie powierzenia do eksploatacji mienia uzyskanego przez beneficjenta – jednostkę samorządu terytorialnego (JST). Takie rozwiązanie wynika z poniższych przesłanek:

1. Warunkiem wsparcia ze środków UE była kompleksowość wspieranych inwestycji dot. mobilności miejskiej. Takie projekty muszą obejmować nie tylko zakup taboru, ale także przebudowę ciągów komunikacyjnych (drogi, ścieżki rowerowe, chodniki), obiektów kubaturowych (centra przesiadkowe/ lokalne dworce) czy systemów elektronicznych (ITS) na potrzeby transportu miejskiego i tzw. mobilności indywidualnej. Dzięki temu można całościowo, w jednym projekcie, usprawnić sposób przemieszczania się w danej części obszaru miejskiego. Ponieważ za te wszystkie elementy odpowiadają różne podmioty miejskie, przyjęto model wdrożenia, w którym beneficjentem (podmiotem, który zawiera umowę o dofinansowanie) jest JST - miasto, związek miast lub porozumienie miast/JST znajdujących się w obszarze miejskim.

2. Takie rozwiązanie daje wymierne korzyści w postaci wyższego poziomu dofinansowania inwestycji (co oznacza niższy wymagany wkład własny), z uwagi na wyłączenie konieczności stosowania przepisów o pomocy publicznej. Ponadto - ogranicza ryzyko utraty wspartego majątku trwałego w przypadku pogorszenia się sytuacji finansowej operatora (powierzone mienie JST można wtedy przekazać innemu operatorowi, bez straty możliwości świadczenia usługi publicznej - tu: przewozów transportu zbiorowego).

6. Fundusze Europejskie na Pomoc Techniczną 2021-2027 (FEPT)

W ramach programu FEPT nie ma możliwości aplikowania przez komunalne osoby prawne, gdyż jest on poświęcony wsparciu administracji odpowiedzialnej za wdrażanie programów polityki spójności w latach 2021-2027.

Na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl zamieszczane są zarówno SZOPy dla poszczególnych programów, które zawierają informacje o typach beneficjentów, jak i informacje o trwających aktualnie naborach projektów.

7. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Komunalne osoby prawne mogą ubiegać się o środki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności jako ostateczni odbiorcy wsparcia, pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w zasadach i kryteriach poszczególnych naborów.

Aktualne informacje dotyczące ogłaszanych naborów oraz warunków udziału dostępne są na oficjalnej stronie internetowej KPO: www.kpo.gov.pl.

Inwestycje KPO, w których zasady naborów przewidują możliwość udziału komunalnych osób prawnych to:

- ✓ A2.5.1 Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju
- ✓ B1.1.1 Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych
- ✓ B1.1.4 Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej
- ✓ B3.1.1 Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich
- ✓ B3.4.1 Inwestycje na rzecz zielonej transformacji miast
- ✓ B3.5.1 Inwestycje w energooszczędne budownictwo mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach
- ✓ E1.1.2-2/2 Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy)
- ✓ G1.1.2 Instalacje OZE realizowane przez społeczności energetyczne
- ✓ G1.3.2 Zeroemisyjny transport zbiorowy (autobusy).

Ponadto jeśli chodzi o inne dostępne środki europejskie pozostające w gestii MFiPR, to w ramach **Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy** komunalne osoby prawnej mogą ubiegać się o środki za pośrednictwem miast, które mogą składać wnioski o dofinansowanie. Ze względu na zaawansowanie wdrażania programu, tzn. zakończony został nabór wniosków na całość środków w programie, nie będzie już możliwości ubiegania się bezpośrednio przez komunalne osoby prawne o dofinansowanie.

Ponadto, w ramach przygotowywanego **Planu Społeczno-Klimatycznego** planuje się, że w wybranych działaniach beneficjentami będą m.in. jednostki samorządu terytorialnego, jednoosobowe spółki gminne czy Społeczne Agencje Najmu. Podmioty te będą zaangażowane w realizację inwestycji z zakresu budownictwa socjalnego i komunalnego czy mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego w kontekście przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu.

Poza programami współfinansowanymi ze środków europejskich, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego jest dysponentem państwowego funduszu celowego – **Funduszu Dostępności**, utworzonego na mocy ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Wsparcie ze środków tego funduszu celowego to kolejny przykład bezpośredniego wspierania spółek komunalnych lub innych jednostek organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego posiadających osobowość

prawną. Podmioty te mogą skorzystać z preferencyjnych pożyczek z możliwością umorzenia do 50% kapitału. Środki pożyczki mogą być przeznaczane na zapewnienie lub poprawę dostępności, w budynkach mieszkalnictwa wielorodzinnego jak również zamieszkania zbiorowego i budynkach użyteczności publicznej. Pożyczki udzielane są przez Bank Gospodarstwa Krajowego lub pośredników finansowych wybranych przez ten bank w trybie zamówień publicznych.

Z poważaniem

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

/podpisano elektronicznie/